

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Provincia Germaniae. Superioris.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-67103](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-67103)

P R O V I N C I A
G E R M A N I A E,
Superioris.

*V*ius provinciae socij in novē disper-
titi sedes ducenti fere sunt ac duo-
decim . Ingolstadij quatuor &
quingenta . Dilingæ quatuor
& viginti . Monachij sex & vigin-
ti . Oeniponti quatuordecim . To-
tidem Friburgi . Vno minus Halæ . Lucernæ sexde-
cim . Augustæ viginti . Landspergæ triginta . E vita
migravit vnus . Recepti Societate quatuor & vi-
ginti .

I N G O L S T A D I E N S E , E T
Dilinganum.

Ingolstadiense Collegium adsciuit in Societatem
quatuor . Societatis vero meditationes ex ex-
ternis obiere primarij, & in his Abbas nobilis, &
Concionator, qui hoc consilio venerat Ingolstadium.
Confitentium & communicantium numerus pro re-
gione sat magnus . Ab hæresi quinque & triginta
sunt absoluti, veniuntq. certis anni temporibus ex
hæreticorum regionibus, qui catholico more se ex-
pient, quo in numero quidam non sine singulari di-
uinæ

uinæ misericordiæ munere è dæmonis faucibus est
 ereptus. Erat huic magicus liber, in quo cum alia
 multa tum conficiendæ pecuniæ ratio continebatur:
 id ubi rescivit concionator, cuperetq. (vt est insa-
 tiabilis hereticorum auaritia) rem suam augere,
 huius uxorem clam conuenit, persolutoq. precio li-
 bellum aufert. tamē vim potestatemq. libelli primus
 periclitari non ausus, accepto à rusticis duobus ar-
 gento, copiam eis libelli facit ad tempus. rustici
 diuersorium ingressi, dum ea de re inter sese collo-
 quuntur artis ignari, ecce tibi humana specie dæmon
 artem profitetur se facile traditurum, modo se se-
 quantur in syluam. sequuntur quo imperatur, & ex
 condicōto uenitur in syluam; ibi membranam dæmon
 porrigit, iubetq. eos suo sanguine suum in ea nomen
 inscribere. cum alter paruisset, dæmon ea quasi præ-
 da contentus nusquam amplius apparuit. Conciona-
 tor de re certior factus, metu perterritus fugam ce-
 pit. is uero, apud quem diximus artificiosum fuisse li-
 bellum, ad nos se contulit, peccataq. cum dolore con-
 fessus ueneficis suas artes sibi habere iussit. Sodali-
 tium Dei matris & pietate uiget & numero. Pluri-
 mi per eos dies, qui anniuersariæ Christi neci dicati
 sunt, sese ante eius sepulchrum uerberibus ceciderunt:
 & id ipsum ad diuersa urbis templa ac sepulchra,
 suo quisque induti cucullo, fecere nonnulli. Septem-
 bri mense factum est scholarum initium, in recenti
 pulcherrimoq. gymnasio, quod nobis pro sua egregia
 liberalitate Gulielmus Bauariæ dux excitauit: Rhe-
 toricesq. explanatio, quæ ante desiderabatur, adiun-
 cta

cta

Sta. exhibita etiam de Absalone tragædia nobili spectante corona, cum humanitatis causa gymnasium recens inuiseret.

DILINGÆ Societate donati sunt quindecim, in ijsq. nonnulli nobiles, quos ipsi propinqui Societati dicarunt. Ab hæresi sunt absoluti complures. ex eo numero mulier cū ab extremo periculo non procul abesse putaretur, Catholicis instituta præceptis, postridie & ab hæresi, & à morbo simul est expedita. quæ res vehementer tum ipsam, tum eius virum, qui à pueritia hæresim hauserat, confirmavit. Alius Catholica à nobis religione suscepta, in patriam reuersus maluit de bonis patrijs, quàm de sententia decedere. Septem virgines, quæ luere apud nos peccata confessione sueuerāt, in sacrarum virginum collegia cooptatæ sunt: Nec defuerunt, qui confessionis præsidio sese & ab animi & à corporis periculis vindicarint.

MONACHII suis quoque labor datur hæreticis. Marchio quidã clarus genere & Anabaptista, cū diu iam in perfidia obstinata mente perstaret, etsi contumeliose initio, qui de religione secum agerent, repellebat; postea tamen nostrorum delinitus obsequijs ac patientia, Catholicam religionem magna omnium admiratione suscepit. Duo Iudæi patrijs bonis vxoribusq. contemptis, in aula gymnasii nostri baptizati sunt. Ablutus est etiam Rhodius quidam in nobili illa apud Echinadas victoria captus, celeberrimo nobilitatis conuentu. Illustrissimus Bauaria dux rem nostram promouere non intermittit. Parentem
filius

filii nati maximus imitatur. is cum è sodalitate sit
 Dei Matris, in eaq. reliquis sodalibus sit praefectus,
 fratrem suum Raisbonensem Episcopum in eandem
 sodalitate adlegit.

OENIPONTANVM, LVCER-
 nense, & Friburgense.

OEniponti complures per Confessionis Sacra-
 mentum alij à morbis, alij à perspicuis pe-
 riculis, alij etiam ab infernis monstris, spectrisq. li-
 berati sunt. Hic quoque multos ab hèresi ad Ca-
 tholicam religionem nostri traducunt. Erat in eo
 numero Sacerdos, magna apud quosdam haretico-
 rum duces auctoritate. hic etiam tum cum in hèresi
 versabatur, eximio quodam pietatis studio erga Bea-
 tam Virginem tenebatur, vt minime mirum videri
 debeat si è facibus demum emerfit, qui tantæ patro-
 cinio Virginis nitebatur. is postea grati animi causa
 ad eadem Lauretanam, nullo viatico nullo itineris
 subsidio profectus est. Oenipontani cines valde pro-
 pensì videntur in nos, quantum ex oblati templo
 muneribus tum crebris tum copiosis conijci licet.

LVCERNÆ hèresim eiurarunt duodeciginti.
 Sacramentorum consuetudo vt in tali ciuitate
 sat frequens. Confessionis autem consilijq. causa
 de longinquis etiam locis, multi concurrunt. Vir
 quidam, cum deformi dæmonum vexaretur aspectu,

M repe-

repetitis à prima aetate peccatis, ipso confessionis sacramento sese & à scelerum seruitute, & à molestia demonum vindicauit. Alium item cum desperatione vehemens ipsum iam triennium vrgeret, eadē se medicina ad æquitatem animi reuocauit. Atque ex hoc genere plures fuere, quàm vt enumerandi videantur omnes. Aegra mulier eiusdem sacramenti vi, eodem die in integram valetudinem restituta est, postridieq. omnium cum admiratione, Christi corpus accepit. Vitiosæ præterea consuetudines ademptæ sunt. nam cum ipso quoque Quadragesimæ tempore personati homines bacchantur, interposita Senatus auctoritate perfectum est, vt mos ille barbarus tolleretur. Idem Senatus, vt qua in Societatem sit beneuolentia testetur, cum de nostris falsos quosdam spargi rumores accepisset, auctorem illico comprehendi iussit, eumq. præter pecuniariam multam, frequenti concione coegit, quæ temere de nostris effuderat reuocare. ac nisi nostrorum intercederet deprecatio, multo peius cum maledico actū esset. Lustrata sunt cœnobia non sine magna vilitatis spe: & in eorum vno, cœnobitarum est excepta confessio, idemq. in tribus cœnobijs mulierum factitatum. Verberationum ciliciorumq. vsus in earum mores inuectus, tantumq. in re illa perfectum, vt in multis fræno sit opus: inuenta est enim, quæ semestri spatio singulis se noctibus verberaret, nam quæ octauo quoque die in seipsas animaduertant, ferè sunt omnes. Hæc & alia in Christi gratiam Lucernæ sunt acta.

FRIBV RGI præter Gallicas Germanicasq. conciones, tribus in vrbe locis traditur Catechismus. Atque vt intelligatur, quàm plenus hic futurus sit ager; intermiserat certis de causis conciones vnus è nostris, quod cum populus cognouisset, ratus id accidisse, quod sæpe de confessione communioneq. appellatus non paruisset, mittit illico, qui concionatorem roget, à suscepto concionandi munere ne desistat. nam obsequentem si minus ante se præbuisset, fore vt in posterum errata corrigeret. Quinque circiter & triginta, hæresum soluti sunt nexu. Aucta est pænitentibus sacra ædes, eiusq. rei causa vel ex hæreticorum regionibus huc contendunt. Ea est autem aliquorum pietas aduersus religionem Catholicam, vt quidam Magistratui hæretico mille libras annuas, hoc est aureos amplius 200. vt per eum sibi liceret festo quoque die sacris adesse, sponderit. Reuocata est etiã longo interuallo consuetudo quedam salutaris, vt sub initiũ quadragesimæ, fidei professio ex instituta concilij formula non à ciuibus modo, verum etiam ab aduenis exigatur ad quod Senatus auctoritate perfectum est.

Auctum est Gymnasium humanitatis schola, numeranturq. inter Auditores religiosi complures, id quod in his locis perrarum perq. mirum est.

AVGVSTANVM COLLEGIVM.

O Bijt in Augustano Collegio Sacerdos, & susceptis pro Christo laboribus, & Societatis

antiquitate præcipuus. is fuit Theodorus Peltanus, qui annos duos & triginta in hac familia transegit, in eaq. partim docendo partim scribendo, nullum tempus à laboribus vacuum habuit. Templum plurima amicorum liberalitate nitet. id vsquequaque absolutum, summa cum ceremonia consecratum est: in eodemq. nostro Collegio datum à Fuggherorum familia illustrioribus ciuibus epulum, habitaq. à nostris pro agendis tum eidem meritissimæ de nobis familie gratijs; tum reliquis Societatis patronis, oratio. Iam penitentium celebritas pro civitatis amplitudine. & celebritati par fructus. Vir quidam affecta ætate, cum Augusta quatridui itinere peregrinaretur, febriumq. absumeretur ardoribus, hoc dolebat unum, quod procul à patria, procul ab uxore carisq. liberis moreretur; in ea cogitatione versanti, ex occulto missa vox dicitur, qua monebatur, si saluus esse vellet, ut Augustam vsque contenderet, peccataq. sua apud Iesuitas nova quadam in æde confiteretur. sed cum id visum pro nihilo duxisset, propterea quod nec templum illud novum vidisset unquam, nec quod genus hominum essent Iesuitæ cognosceret, iterum ac tertio vox eadem extitisse, addidisseq. non defuturos, qui ei Iesuitarum templum indicarent. tum voci fides ab ægro habita, conceptoque voto sanus illico surrexisse, & magna sua cum voluptate apud nos animum expiasse. Nec illud miraculo vacat. Nobili adolescenti cum sanguinis curfus è naribus, nulla medicorum arte reprimi posset, ob eamq. rem certum putaretur adire discrimen, statim

statim à peccatorum confessione constitit sanguis. Duo & viginti patrias hæreses prauasq. opiniones, cum vera & constanti Catholicorum disciplina commutarunt; confirmatiq. sunt multi, quorum non constabat in religione sententia. Duobus re domestica laborantibus, cum recentes atq. asperos nummos diabolus obtulisset, pluraq. si sibi parere vellent, copiose promitteret, ab eo sese vterque non sine nostrorum ope liberauit. Venio ad ea quæ Gregoriani Calendarij causa Societas indigne pertulit. Erat enim hæc vulgo de nostris opinio, eos ad restituendum Calendarium non modo Romanum Pontificem induxisse, sed ad amplectendum, ipsum quoque Senatum permouisse. Anno itaque M. D. LXXXIII. Calendarium Summi Pontificis auctoritate correctum ac castigatum, simul ac à Senatu non sine Imperatorio decreto promulgatum est, ingens fuit armorum materia. Initio quidem incitata est ab hæreticis concionatoribus multitudo, sic, vt nullum de nouo Calendario verbum fieri pateretur. Ex eo tempore magnus in ciuitate tumultus, magna seditio. Priuati suis in ædibus armorum præsidia contra vim ac manum comparabant: Senatus milites conscribebat: Ciues Senatui, nisi nostros ciuitate pelleret, ædes disturbaret, decretumq. de Calendario retractaret, extrema quæque minitabantur. denique perturbata erant omnia, omnia plena periculi, plena formidinum. Anno, qui consecutus est, etsi iam non nihil prudentissimi Senatus vigilantia furor populi deserbuerat; Quadragesima tamen ineunte, noui

lanij excitarunt incendium . ij hæretici sunt fere omnes , numero amplius ducenti . Tota igitur quadragesima , ne quis Calendario nouo pareret , contra leges , contra consuetudinem , carnes de macello vendere , Paschate vero , quod ad restituti anni rationem peragebatur , tabernas occludere non dubitarunt . Alebatur laniorum audacia concionatorum improbitate , modo vt viriliter se gererent cohortante , modo minis atrocibus territante . Sed nimirum egregias suæ contumaciæ dedere pœnas : tantum enim abest , vt improbissimis consilijs Senatus bonisq. omnibus quicquam obsuerint , vt cum Senatus ad celebrandum colendumq. Pascha aliunde sibi de carnibus prospexisset , rigidam ipsi quadragesimam agere sint coacti . Nam nec à suis carnes id temporis vendebantur , nec ex alijs , quas Catholici aduexerant , hoc est ex Iesuiticis (vt ipsi loquebantur) audebant attingere . erat autem hæreticis id solemne , vt quicquid ex nouo Calendario faciendum omittendumue præscriberetur , id Iesuiticum appellarent . Non hic turbarum exitus fuit . Quinto Calendas Iunij iubet Senatus pro Curia foribus edictum de Calendario proponi , præconisq. voce propalam denunciari , hanc ipsius esse sententiam . Vti Calendarium nouum à Summo Pontifice restitutum in posterum tempus adhibeatur . Hæreticorum Ministri vbi rem serio agi animaduertunt , suos quoque conatus & artes admouent : concione coacta , Senatus damnant edictum , populoq. vt Calendarij lex abrogetur , omni ope & contentione suadent .

dent. Senatus ad id tempus mitior, tam proiecram
 effrenatamque audaciam diutius non ferens, de
 communi sententia decernit, ut Ministrorum dux,
 turbarum omnium seges ac fomes, extrudatur ex
 vrbe. Id cum fieret, vociferantibus è suis tectis hæ-
 reticis, ingens illico è plateis armatorum manus
 accurrit. Strictis gladijs equorum præciduntur
 habena: Minister, inuito Senatu, de curru detrabi-
 tur, in proximasque ædes abripitur. ibi custoditus
 à suis postero die muliebri veste (ut fama fuit) ne
 agnosceretur indutus, ciuitate denique cessit. Au-
 xit in præsentia tumultum concionatoris exilium.
 Clauduntur portæ: militum præsidia cum ducibus
 instruuntur: curia intus forisque munitur: plateæ
 complentur armatis: ac ne coeant, ut in periculis
 fieri consuevit, cratibus ferreis demissis, partes op-
 pidi secluduntur. Ita nostri, qui intra mœnia qui-
 dem, sed tamen in vrbe veteri, quam appellant, ha-
 bitant, omni Senatus auxilio, omni honorum ope
 destituti, nunquam maius adiere discrimen. Ecce
 tibi conferta hereticorum turba, furore amens, no-
 stram cogitur ante plateam. Nos obfirmatis occlu-
 sisque foribus, quoniam nulla erant humana præ-
 sidia, in Deo vno spes nostras figimus ac locamus.
 Hæretici domum nostram speculari vndique, adi-
 tus omnes curiose lustrare. quidam per fene-
 stras gladios hastasue torquere, alij per summam
 licentiam contumelias & maledicta iacere, nonnul-
 li ignem adificijs continentibus admouere, ut eo-
 dem nostrum conflagraret incendio. Accesserunt

postremo qui contignationes diruerent, ut eadem ruina nostros opprimerent. Sed tamen aggressos deterruit vetula quædam, quod diceret milites se vidisse quingentos, à Bauarico duce missos in custodiam præsidiumque nostrorum. Et sane tota Augusta peruagatus est hic rumor, trecentos milites apud nos esse. quæ suspicio fortasse hæreticorum furorem à nostrorum vitis tectisque continuit. Res in miraculis est habenda, homines qui toto anno nihil aliud agitauerant, nihilque aliud in conuentibus circulisque iactarant, nisi quemadmodum male perderent Iesuitas; eo die non modo quenquam eorum non spoliasse vita, sed ne asperius quidem lædere ausos esse. Subductis denuo cratibus, ad insequentem usque diem, urbis præfetti aliique ad nos patroni miserunt, qui vicem nostram dolentes tum nos officiose consolarentur, tum studiose perquirerent, an aliquid nobis grauius ab improbis accidisset. Longum esset enumerare, quæ consequentibus octo diebus experiri sunt nostri, tum cum obseratis semper foribus extrema omnia in horas singulas expectabant; cum infames spargebantur tota ciuitate libelli, cum multa de ipsis ad imperatorios ministros falso deferabantur. Et tamen in tantis fluctibus non sine tum hæreticorum admiratione, tum Catholicorum solatio nunquam intermiserunt, vel sacra peragere, vel de more confessiones excipere; ut qui spem suæ defensionis ac patrocini non in hominibus sed in vno Deo, tuissimo innocentia perugio collocarent.

vant . Eoque duce ac defensore eundem semper
cursum tenuere, eodemque studio ac volun-
tate, etiam num in animarum
caussa versantur.

PRO-